

הלכות שבת וסחירסט

כג

שהיה אומר יתגדל עד אמן יהא שמה רבא ולא הטייתו אוני לשמוע ממנו ככוונה¹⁰ על כן יש ליהרר¹¹:

יך אם מעה והתפלל תפלה של חול בליל שבת¹² או אפילו לא התפלל כלל¹³ אם שמע ברכה מעין ז' מהש"ץ מראש ועד סוף יצא ידי חובתו ואע"פ שבשאר תפלות אין הש"ץ מוציא אלא את מי שאינו בקי אבל לא את הבקוי¹⁴ מכל מקום בתפלת ערבית שהיא רשות¹⁵ הקלו בה¹⁶ ולכך יוצא ג"כ במעין ז' במקום ז'.

ושבו שיאמרה עם הש"ץ כשיוצא בה ידי חובתו¹⁷ אבל אם כבר אמרה ש"ץ אסור ליחיד לאמרה כדי לצאת בה ידי חובתו לפי שלא נתקנה אלא בצבור¹⁸ ומכל מקום אם עבר ואמרה ביחוד יצא ידי חובתו¹⁹ הואיל ותפלת ערבית רשות²⁰:

רסז דין הקידוש בבית הכנסת ובו ד' סעיפים:

א חכמים הראשונים תקנו לקדש על היין בבית הכנסת כדי להוציא את האורחים שאין להם יין¹ השותתים בחדרים הסמוכים לבית הכנסת ואוכלים שם מיד אחר קידוש זה² שהיו קידוש זה להם הוא במקום סעודה שבשעה שהשליח ציבור היה אומר קידוש זה היו האורחים כבר בחדריהם ושומעים משם את הקידוש ויוצאין בו³ אבל הצבור אינן יוצאים בו אף אם נתכוונו לצאת כיון שאין שומעין אותו במקום סעודה⁴:

ב ואף עכשו שאין לנו אורחים השותתים אצל בית הכנסת⁵ להוציאם ידי חובתם ואע"פ⁶ נהגים לקדש בבית הכנסת על היין לפי שתקנת חכמים לא כמלהו⁷ אף על פי שבמלך הטעם שבגללו תקנו⁸ כמו ברכה מעין ז' שאומרים אף בזמן הזה⁹ שבת כנסיות שלנו הם בישוב כמו שנתבאר בס"ח¹⁰ ואף שיש חולקים ומערערים על מנהג זה שנהגו לקדש בבית הכנסת עכשו שאין אורחים¹¹ וכן נתפשט המנהג במדינות הרבה שלא לקדש בבית הכנסת¹² מכל מקום במדינות אלו שנהגו בו אין לבטל המנהג¹³ כי העיקר כסברא הראשונה ויש מגדולי הדור שהיה נוהג לקנות מהקהל

ישראל.
ב תוס' ד"ה דאכלו ושיתו. מ"א סק"ב.
ג כדלקמן סי' רעג סי'. וראה גם לקמן סי' תפז סי"ז.
 וראה הע"ב (יח"ז) ח"ו ע' קנ"ג.
ד שמואל שם. מור וש"ע. ודלקמן סי' רעג סי"א.
ה ראה גם לקמן סי' רעג סי"א. סי' רחצ סי"ז. סי' רצ"ג סי". וראה לקמן סי' שצג סי".
ו שו"ת הרמב"ם (פאר הרו"ם סי' קנ"ח). שו"ת רשב"א ח"א סי' לו וסי' שצג. ר"ן ר"ה לאפוקי אורחים. שו"ע.
ז ראה הע"ב (יח"ז) ח"ו ע' קס.
ח רשב"א ור"ן שם.
ט סעף פו.
י עתים סי' קנז ומור בשם רב האי גאון.
יא כ"י וש"ע – מנהג א"י.
יב משמעות רמ"א סי' א"א. מ"א סק"ג. וראה לקמן סי' רע"א סוף סכ"א. סי' תפז סי".

סד ראה לעיל סי' נו ס"ד וס"ז. וראה מ"ב וציונים.
סה ספר חסידים סי' נה. מור ופ"ו סק"ש. וראה שו"ע סי"ב.
סו מור רב עמ"ס נאן (תפלת שבת) בשם רב משה גאון. מור וש"ע סי"ג.
סז מור רב עמ"ס נאן שם בשם רב נפתולי גאון. מור וש"ע שם.
סח כדלעיל סי' קכ"ב. וראה מור כאן.
סט כדלעיל סי' פ"ג סי"א וס"ג.
ע כ"י ד"ה כתב רב עמ"ס. מ"א ס"ק מו.
עא שבלי הלקט סי' סו. תנא סו"ס יג (הובא באילה רבה סי' ק"ח). דברי חמודות ברכות פ"ד אות לא. מ"א שם.
עב כדלעיל סי"ג.
עג דברי חמודות ונ"א שם.
עד מ"א שם.

סימן רסט

א גמרא פסחים ק"א, א בשמואל. רמב"ם פכ"ט ה"ח. מור

מצות היין של קידוש זה שיתנונו הוא משלו ולא אחר⁶¹ וכן נוהגים עכשיו במקצת מדינות לקנותו בדמים יקרים⁶² (ואין לבטל המנהג כי הרבה גאונים יסדוהו⁶³):

ג. המקדש בבית הכנסת אסור לו למעום מהכוס שהרי הוא אינו יוצא בקידוש זה ואסור למעום כלום קודם קידוש⁶⁴ אלא כיצד יעשה שלא תהא ברכת בורא פרי הגפן לבטלה⁶⁵ ימעים מהכוס לקמן⁶⁶ שהגיע לחינוך והקמן ישמע הברכה ממנו ויוצא בה ידי חובתו ונמצא שלא בירך לבטלה⁶⁷ שמוחרר להאכיל את הקטן קודם קידוש בין של לילה בין של יום ואסור לענותו שלא אסרו להאכילו אסור בידים אלא כשהמאכל אסור מצד עצמו כגון מרפה וכיוצא בה⁶⁸ אבל כשהמאכל מותר מחמת עצמו אלא שהוא זמן האסור באכילה מותר להאכיל לקמן⁶⁹ שהרי מאכילים הקטנים ביום הכיפורים אפילו קטן שאין בו חשש סכנה אם יתענה⁷⁰.

ואם אין קטן בבית הכנסת ימעום המקדש עצמו או אדם אחר⁷¹ וישתה כשיעור שהיבים לברך אחריו ברכה אחרונה⁷² דהיינו רביעית שיש אומרים שיוצא בזה ידי קידוש במקום סעודה כמו שיתבאר בס' רע"ג⁷³ ולכן יהא בדעתו לצאת ידי חובתו בקידוש זה שאם לא כן אסור למעום קודם קידוש ואעפ"כ יכול הוא לחזור ולקדש בכיתו כדי להוציא את אשתו ובנו ובני ביתו אם אינם יודעים לקדש בעצמם⁷⁴ כמ"ש שם⁷⁵:

ד. נהגו לעמוד⁷⁶ בשעה שהש"ץ מקדש בבית הכנסת ואמרו הראשונים⁷⁷ שזה מועיל לעייפות הברכיים:

ער לומר משנת כמה מדליקין וכו' ב' סעיפים:

א. נוהגים לומר פרק כמה מדליקין לפי שיש בו דין הרלקה והג' דברים⁷⁸ שצריך לומר עם חשכה⁷⁹ והספרדים אומרים אותו קודם תפלת ערבית⁸⁰ כדי שע"י קריאת פרק

יג מדליקין הל' תפלה ס"ד.

יד מ"א שם.

טו רשב"א שם. מ"א שם.

טז ש"ת רשב"א שם. רא"ש פ' ערבי פסחים ס"ה.

הנרות מיומנות פ"א אות ג, ונודרכי פסחים שם

כשם ברכת מר"ם (ד"ה ואתם בני אדם). מור וש"ע.

וכדלקמן ס' רע"א ס"א.

יז משא"כ ברכת הקידוש. וראה מ"מ תענוג. הע"ב

(ירוש' ע' קסא. פסקי ארה"ז ע' 197. וראה לקמן

ס' רצ"ה ס"ד (בבוסטר) לענין הברילה. וש"ג.

יח הנרות מיומנות שם. מור וש"ע.

יט רשב"א עירובין ג, ב ד"ה לתבדה. שו"ת הר"ן ס'.

נב מ"א ס"ק א. ובלעיל ס' קצ ס"ד. לחוש לדעה

הראשונה שם האוסרת בקמן שלא ידעו להנריך.

כ יבנות קור. ב.

כא שם. וז"ה לעיל ס' קו ס"ג. לקמן ס' תע"א ס"ה.

ס' תע"ב ס"ב. וראה לקמן ס' שמנ ס"ד שהביא

דעה נוספת, שדבריו מותר להאכילו בכל אופן,

כשהוא לצרכו או לצרכיו. וראה צ"צ א"ח (הוספות) ד,

כ. תהלה דוד ס' שמנ סק"ד. כדי להשליך ס' קמו סק"ג.

מ"מ תענוג. הקרות בשו"ע ארמו"ז ע' 149. הע"ב

תשפע ע' 57. תש"ע ע' 66.

כב מ"א שם. וראה לקמן ס' תע"א ס"ה. ס' תרפ"א

וס"ד. הע"ב (ירוש' ח"ו ע' קסה. הע"ב תתכ"ע ע' 62.

כג הנרות מנהגים ערבית של שבת אות לא. הובא

במ"א שם. וראה לקמן ס' רע"א סכ"ה. ולעיל ס' קצ

ס"ד (בבוסטר). ש"א שנקדשו שבבית צריך למעום

המקדש בעצמו.

כד מ"א שם. וראה מ"א ס' רע"א סק"ה.

כה סעיף ט.

כו מ"א שם.

כז סעיף ו (לענין להוציא את מי שאינו יודע לקדש).

וראה גם לקמן ס' רצ"ו ס"ו (לענין להוציא בני ביתו).

ס' רצ"ו ס"ו (לענין להוציא בברכות התנן). לעיל ס'

קמו סוף סכ"ג (לענין להוציא קטנים שאין חינוגם מוטל

עליהם).

כח הלכות גדולות מ"א כג. הובא בכל בו ס' לה. רמ"א

ס"א.

כט הלכות גדולות וכל בו שם. הר"ב משה ס"ק ב.

שימוע

א סדר רב עומתם נאמן. מור וש"ע ס"א. ובסידור רבנו

אינו. וראה פסקי הסידור אות קכט.

ב בדלעיל ס' רס ס"ה.

ג כ"ה ריש הסי' שו"ע שם.